

Vaste criteria ARK Sittard-Geleen

25 februari 2021

Handleiding

INHOUDSOPGAVE

1. De ontwerpmethodiek	2
1.1 Algemeen	2
1.2 Contextanalyse	2
1.3 Programma-analyse	3
1.4 Contextvisie en programmavisie	4
1.5 Concept	4
1.6 Ontwerp	4
2. Kwaliteit bouwwerken	4
2.1 Algemeen	4
2.2 Beoordelingscriteria	5
3. Kwaliteit openbare ruimte	8
3.1 Algemeen	8
3.2 Beoordelingscriteria	8
4. Presentatie en communicatie	9
4.1 Algemeen	9

1. DE ONTWERPMETHODIEK

1.1 Algemeen

Om de ruimtelijke en architectonische kwaliteit van de stad te waarborgen toetst de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit bouwplannen aan de criteria uit de Nota Ruimtelijke Kwaliteit. Het is belangrijk dat iedere initiatiefnemer, aanvrager en ontwerper, kennis neemt van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit. Deze kan zelf nagaan aan welke vaste criteria een planinitiatief moet voldoen. Het beoordelen vindt plaats op allerlei niveaus van ruimtelijke inpassing (bebouwing en omgeving), verschijningsvorm (de bebouwing op zich en de gebruikte materialen, kleuren en texturen) en gebiedskarakteristieken.

Een planinitiatief dient te allen tijde ingediend te worden met volledige, goede tekeningen en beeldmateriaal van zowel het planinitiatief als van de directe omgeving. Een heldere analyse van de stedenbouwkundige en ontwerpvisie in relatie tot de context en de daarop volgende ontwerpkeuzes worden gevraagd. De analyse kan zowel schriftelijke als mondeling verwoord worden. Voor verdieping en verbreding van de analyse kan de handleiding 'Vaste criteria ARK Sittard-Geleen' worden geraadpleegd. De ontwerper kan de handleiding als hulpmiddel gebruiken bij het opzetten van zijn/haar plan en de ARK kan deze op haar beurt gebruiken om de ontwerper te bevragen naar zijn/haar achterliggende motieven.

Het volstaat niet om enkel een ontwerp resultaat te beoordelen. Het proces is belangrijk. Voor alle stappen van het ontwerpproces zijn er methodes. De werkwijze zal in dat hoofdstuk uitgewerkt worden.

Contextanalyse is nodig voor het onderzoek naar de voeding vanuit de omgeving. Met welke problemen of positieve elementen moet er rekening gehouden worden.

Programma-analyse zal het programma op een kritische manier benaderen. Voor de ontwerpmethodiek zijn de verschillende stappen zoals contextvisie, programmavisie, concept en ontwerp opgesplitst om het overzicht te behouden. Om van globaal (overzichtelijk) naar gedetailleerd te werken.

1.2 Contextanalyse

Er zal een stedenbouwkundige visie geformuleerd worden. Vooraf zal een analyse gemaakt worden van de context: het zoeken naar voeding voor de ontwerper. Het inzicht van een ruime context (eventueel zelfs landschappelijk) is noodzakelijk als te erkennen kapstok. De betrokkenheid van het betreffende gebouw of wijk tot het landschap of stadsdeel, is daarbij van groot belang. De analyse van de context bestaat, naast historie, bodem en water, uit o.a. de drie belangrijkste te onderzoeken lagen: de structuur en ontsluiting, de functies en het gebruik, vorm en ruimte.

De gevoeligheid van de plek moet meer omgezet worden in ontwerpargumentaties. Welke houding zal het te ontwerpen gebouw en of de te ontwerpen context daarin moeten aannemen? Levert een bouwwerk een positieve bijdrage aan de kwaliteit van de openbare (stedelijke of landschappelijke) ruimte ten behoeve van een stedenbouwkundige samenhang? Ofwel dient het niet alleen zijn gebruikers als ook aan de omgeving waarin het staat?

Dit werkschema kan een leidraad zijn bij het analyseren van de context:

De eerste twee deelaspecten zijn meer van toepassing bij grootschalige bouwprojecten en stedenbouwkundige projecten.

Aan de ruimtelijke inpassing worden hogere eisen gesteld naarmate de openbare betekenis van een bouwwerk of van de omgeving groter is.

Bodem en water

Het is belangrijk de geografie en de hydrografie te verkennen van nederzettingen. Onderzoeken welke verbanden er zijn met de nederzettingen.

Historiek

Onderzoek naar de ontwikkeling in tijdfasen van een nederzetting. Groeirichtingen kunnen het best onderzocht worden in verband met de geologie en de hydrografie. Ook de verschillen zoeken in het verleden kan leerzaam zijn: schaalverschillen, typologische verschillen. Welke oorspronkelijke structuur is er nog aanwezig in de huidige structurerende elementen.

Ontsluiting en structuur

Maken van een morfologische reductiekaart. Het is belangrijk de verbanden tussen het te onderzoeken gebied en de landschappelijke en stedenbouwkundige omgeving te onderzoeken. De verwevenheid en doorloopbaarheid van gebieden is erg belangrijk. Welke structuren en ruimtelijke structuren zijn aanwezig? Verkeersverloop is belangrijk, toegankelijkheid, parkeren, enzovoorts. Welke betekenis kan het gebouw hierin hebben?

Gebruik en functie

Gebruik wil meer de niet bestemde en het toevallige gebruik onderzoeken, terwijl functies meer bestemmingen en vaste functies onderzoekt. Wat kan een buurt dragen? Welke functies of gebruiken kunnen een gebied of buurt versterken.

Morfologie en ruimtelijke kwaliteit

Onderzoek naar korrelgrootte en schaalverschillen. Ruimtelijke beleving analyseren. Wat is het veiligheidsgevoel? Wat zal de ruimtelijke bijdrage van het betreffende gebouw moeten zijn. Is er groen aanwezig en welk ruimtelijk belang heeft het?

1.3 Programma-analyse

Er zal door de opdrachtgevers/ontwerpers een programma van eisen geformuleerd worden.

De visie omtrent het programma moet sterk geformuleerd worden. Een nieuwe kijk op een programma in relatie tot de voeding van een bijzondere plek, moet kunnen leiden tot een bijzondere architectuur.

Programma's en randvoorwaarden moeten meer inspireren tijdens het ontwerpproces. Dat wil zeggen dat er veel informatie moet zijn. Een programma moet deels door gebruikers gedictieerd worden. Het is aan de ontwerper om daar structuur in te brengen, kritisch te zijn en een gebouw of werksite te organiseren. Een programma en randvoorwaarden moeten geen opstapel vormen maar een uitdaging en inspiratiebron zijn.

Na voldoende kennis te hebben opgenomen, moet de ontwerper een persoonlijke benadering kunnen formuleren, de visie of de uitgangspunten formuleren op basis van de contextanalyse en het programma (de bagage).

Programmeren start met het analyseren van de organisatie en de activiteiten waarvoor huisvesting nodig is. De analyse omvat het vaststellen van de aard van de activiteiten en de vereiste ruimtelijke condities of voorwaarden, zoals het benodigd oppervlak, eventuele minimum maten voor de breedte en diepte, fysische condities (verlichting, geluid e.d.) en omgevingspsychologische eisen (uitzicht, privacy, territorialiteit).

Een toekomstwaarde is om ruimten zo te ontwerpen, dat deze behalve voor de bedoelde activiteit(en) ook mogelijkheden bieden voor andere activiteiten. Een nauwsluitend 'maatpak' in de vorm van een eenduidige 1:1 relatie tussen functie en vorm beperkt de mogelijkheden tot aanpassing aan veranderende omstandigheden. Dit is een vorm van duurzaamheid.

1.4 Contextvisie en programmavisie

De context en het programma heeft een resultaat na analyse. Om munitie aan te maken voor om voldoende gewapend te zijn bij het formuleren van een concept is een contextvisie en een programmavisie nodig. Deze worden gevormd op basis van conclusies in het onderzoek. De contextvisie en programmavisie is dus afhankelijk per project.

- Hoe duurzaam zijn de bedoelde gebouwen en omgevingsinitiatieven? Deze vraag werpt zich expliciet op vanuit het gegeven dat de gemeente duidelijk koerst op een energie-neutrale gemeente en klimaatadaptatie hoog in het vaandel heeft staan. Zij ziet het als haar taak hieruit voortkomende duurzaamheidstoepassingen in bouwprojecten te stimuleren.

1.5 Concept

De vorming van een concept is de sleutel in het ontwerpproces. Het concept is een eerste ontwerpreactie op basis van een opgeslagen bagage (programmavisie en contextvisie).

De bovengenoemde aspecten komen in de regel niet in een vaste en logische volgorde aan de orde; ontwerpen is geen lineair proces waarin een bepaalde opgave tot slechts een mogelijke oplossing leidt. Aan de hand van de afwegingen, conclusies en zijn of haar visie zal de ontwerper de opgave interpreteren en zodoende het gewicht van diverse wensen en eisen bepalen. Dit interpreteren kan als een eerste stap gezien worden naar het ontwerpen. Dit leidt tot een concept.

Een concept hoeft zich nog niet uit te spreken over de vorm van het ontwerp. Het doet in de eerste plaats uitspraak over het karakter, over het idee, brengt de visie of standpunten samen en geeft een oplossingsrichting aan. Het concept geeft uitdrukking aan de grondgedachte achter een ontwerp, het geeft richting aan de ontwerpkeuzes en sluit gelijktijd varianten uit, het organiseert bij wijze van spreken de ontwerpkeuzes. Het concept van het gebouw zal zich onmiddellijk in de context nestelen.

In de ARK (of gemandateerde) bestaat de mogelijkheid om reeds in een vroeg stadium concepten (schetsontwerp) informeel te bespreken. Dit wordt van harte aanbevolen.

1.6 Ontwerp

Het ontwikkelen van een concept is een eerste stap in de richting van het ontwerp. Tussen het abstracte concept en het concrete ontwerp vindt er zich een heel proces plaats. Dit ontwerpproces is geen eenvoudig vertaalproces. Het is eerder te beschouwen als een creatief proces waarbij de ontwerper een mogelijk formele uitwerking bedenkt. Dit zal aan de gestelde eisen worden getoetst, vervolgens wordt de mogelijke oplossing verworpen of bijgesteld. Bij iedere stap kijkt de ontwerper naar eventuele consequenties voor de volgende stappen en creëert marges waarbinnen nog niet gekende problemen worden opgelost. Ook kijkt men bij iedere stap terug of het oorspronkelijk concept overeind blijft en dat de context niet verloren gaat.

2. KWALITEIT BOUWWERKEN

2.1 Algemeen

De ontwerper moet in staat zijn eigen denken en doen te verklaren. Het eigen denken en doen moet beredeneerd, gepresenteerd en verantwoord kunnen worden. Naast het hebben van een probleemoplossend vermogen, moet de ontwerper complexe structuren kunnen overzien, ze vervolgens analyseren en integreren.

De intentie is bijzondere aandacht besteden aan invloeden die uitgaan vanuit de plek, de omgeving of de site en welke houding een gebouw moet aannemen t.o.v. de context.

Het te ontwerpen gebouw(en) zal deel uitmaken van de context. Het zal een bijdrage leveren aan de context. Er zal ook op basis van het onderzoek blijken in hoeverre context betekenis kan hebben in de beleving, organisatie en in het programma.

Er is gebleken dat ontwerpargumentatie meestal zich beperkt tot de vorm. Het conceptueel denken of het ontwerpgenererend denken wordt nog te weinig toegepast.

Een ontwerp/bouwwerk dient een verschijningsvorm te hebben die in relatie staat tot het gebruik ervan en daarnaast een eigen samenhang en logica kent. Het ontwerp toont een evenwichtig gevelbeeld met een heldere structuur en passende detaillering, materiaal- en kleurgebruik.

Het ontwerp is in schaal en maatverhouding een opgezet stelsel waarin ruimtes, volumes en valkverdelingen samenhangend zijn. Hoewel het welstandstoezicht slechts is gericht op de uiterlijke verschijningsvorm, kan de vorm van het bouwwerk niet los worden gedacht van de eisen vanuit het gebruik en de mogelijkheden die materialen en technieken bieden om een doelmatige constructie te maken. Gebruik en constructie staan aan de wieg van iedere vorm. Het gaat vooral om samenhang en consistentie. Klopt het verhaal achter het gebouw? Anders kan de architectuur worden beschouwd als een verzameling loze gebaren en voldoet het gebouw niet aan redelijke eisen van welstand.

Een belangrijke eis die aan een ontwerp voor een gebouw mag worden gesteld, is dat er structuur wordt aangebracht in het beeld. Een heldere structuur biedt houvast voor de waarneming en is bepalend voor het beeld dat men vasthoudt van een gebouw. Symmetrie, ritme, herkenbare maatreeksen en materialen maken het voor de gemiddelde waarnemer mogelijk de grote hoeveelheid visuele informatie die de gebouwde omgeving geeft, te reduceren tot een bevattelijk beeld. Bij een gebouwde omgeving met een hoge belevingswaarde zijn helderheid en complexiteit tegelijk aanwezig in een evenwichtige en spanningsvolle relatie.

Associaties naar dan wel het gebruik van stijlvormen dienen in een ontwerp op zorgvuldige wijze geïnterpreteerd en verwerkt te worden. In iedere bouwstijl wordt gebruik gemaakt van verwijzingen en associaties naar wat eerder of elders al aanwezig was of naar wat in de toekomst wordt verwacht. De kracht of de kwaliteit van een bouwwerk ligt echter vooral in de wijze waarop die verwijzingen en associaties worden verwerkt en geïnterpreteerd binnen het kader van de actuele culturele ontwikkelingen. Concepten en vormen die niet bruikbaar zijn in de bestaande maatschappelijke realiteit zullen weinig draagvlak vinden. Associaties die een object oproept kunnen een negatieve lading krijgen, die op geen enkele manier bijdragen aan de kwaliteit van de (openbare) ruimte en misplaatst zijn. De maatschappelijke context waarin een bouwwerk verrijst wordt meegewogen in de beoordeling. Associatieve betekenissen zijn van groot belang om een omgeving te begrijpen als beeld van de tijd waarin zij is ontstaan, als verhaal van de geschiedenis, als representant van een stijl. Daarom is het zo belangrijk om ook bij nieuwe bouwplannen zorgvuldig met stijlvormen om te gaan, zij vormen immers de geschiedenis van de toekomst.

2.2 Beoordelingscriteria

Contextanalyse:

De ontwerper zal een historische, structurele, functionele en ruimtelijke analyse maken van de studiecontext, dit in relatie met een te onderzoeken programma of niet.

Programma-analyse:

Volgens een door de ontwerper te kiezen onderzoeksmethode zal de ontwerper een gekozen of opgelegd programma analyseren. De analyse zal betrekking hebben op wat het programma van eisen vraagt, welke randvoorwaarden er zijn en welke typologieën hieromtrent bestaan, al dan niet in relatie tot een context. Het onderzoekende gaat er om kritisch te zijn, niet enkel te onderzoeken welke de traditionele, hedendaagse gebruiken er zijn, maar eerder op zoek te gaan naar huidige en zelfs nieuwe behoeftes.

Contextvisie:

Hier wordt geformuleerd welke kwaliteiten er in de context beschermd moeten worden, welke problemen worden opgelost, welke invloed de context zal hebben op een gebouw, al dan niet met een vastgelegd programma. Maar ook welke houding een gebouw moet aannemen binnen deze context. Hier komt duurzaamheid aan de orde. Hoe kan je zuinig omgaan met ruimtegebruik?

Programmavisie:

Dit is een conclusie hebben over hetgeen geleerd is bij de programanalyse. Het idee hoe een nieuw of vernieuwd programma zal georganiseerd worden.

Concept:

Vanuit de contextvisie en vanuit de programmavisie zal een concept ontwikkeld worden. Contextvisie en programmavisie moeten elkaar beïnvloeden om tot een concept te kunnen komen. Een concept is een bewust vage formulering van een architectonisch idee. Vaagheid om zuiverheid te verkrijgen en de helderheid zo lang mogelijk te bewaren. Een concept moet wel, ondanks zijn vaagheid, de garantie kunnen geven dat de maatschappelijke en bouwkundige vraag in al haar aspecten beantwoord zal gaan worden. De aspecten zijn: structuur en routing, functie en gebruik, ruimtelijkheid en vorm.

Aanrader: eerst met een concept naar ARK gaan als informeel overleg.

Innovatief:

Reeds vanuit de visie, maar zeker bij het concept, zal steeds de vraag gesteld worden in hoeverre het idee nieuw of vernieuwend is. Wat is de stap verder in de ontwikkeling van architectuur als dienstverlening. Wat is intelligent aan dit ontwerp?

Structuur en organisatie:

De vaagheid van het concept zal vertaald worden naar een ruimtelijke concretere creatie. Het concept zal opgeladen worden. Het idee zal een structuur krijgen als kapstok om daaraan een organisatie vast te maken. De eerder virtuele organisatie in de programmavisie zal nu structuur krijgen en zich tegelijkertijd gaan nestelen in de context.

Maat(verhoudingen) en schaal:

Bij maat gaat het om de maatvoering (lengte, breedte, hoogte) van een bouwwerk en bij schaal gaat het om de betrekking die bestaat tussen de afmetingen van het geheel en de afmetingen van de onderdelen. Een bouwwerk dient een samenhangend stelsel van maatverhoudingen te hebben dat beheerst wordt toegepast in ruimtes, volumes en vlakverdelingen. De maatverhoudingen van een bouwwerk zijn van groot belang voor de belevingswaarde ervan.

Een belangrijke ervaring in architectuur is behaaglijkheid. Behaaglijkheid kan o.a. bekomen worden door de juiste schaal van ruimtes te gebruiken. In welke omstandigheid heb je welke maat van ruimte nodig? Dit is los van wat van een ruimte verwacht wordt volgens een normering. Welke houding moet een gebouw in zijn context aannemen? Dit heeft ook met schaal te maken. Heeft een gebouw betekenis op verschillende schaalniveaus? Zijn er geen grote tegenstellingen in schaal die verstorend kunnen werken in een plangebied? Heeft een bouwwerk een schaal die voortkomt uit de grootte of betekenis van de betreffende bouwopgave? Naarmate de maatverhoudingen een sterkere samenhang en hiërarchie vertonen kan een krachtige compositie ontwikkeld worden. Een kwalitatief goed ontwerp heeft vaak een maat en schaal die ongeveer overeenkomt met die van de omgeving.

Ruimtelijkheid:

Ruimtelijkheid biedt een versterking van de structuur. Het zorgt voor de leesbaarheid, de hiërarchie van het gebouw. Ruimtelijkheid zorgt voor een overzicht in de bruikbaarheid, hetgeen dan weer behaaglijkheid zal opleveren. Ook ruimtelijkheid als bijdrage aan een stedelijke context.

Massa en vorm:

Het betreft hier de hoofdvorm en hoofdmasse van een bouwwerk. De hoofdvorm typeert een bouwwerk (voorbeelden bouwlagen/dak-/kapvormen). Massa betekent het zichtbaar volume. Vorm is een aspect welke geen

belangrijke rol speelt bij een goed doorlopen ontwerpproces. Als het traject goed doorlopen is, zal er zich een ontwerp genereren. Vorm is dan nodig om correcties aan te brengen. Voorkom projecten waarbij enkel vorm het uitgangspunt is. Heeft een ontwerp een eenduidige hoofdvorm en is er op een logischer wijze vormgegeven? Staan bijgebouwen, aanbouwen en opbouwen in een ondergeschikte verhouding staan tot de hoofdmassa?

Materiaal, kleur en textuur:

Materiaal- en kleurgebruik hebben een grote invloed op het uiterlijk van een bouwwerk, diens karakter en de omgeving. Textuur is de wijze waarop een materiaal is samengesteld en hoe de structuur eruit ziet. Door middel van materialen, kleuren en texturen krijgt een bouwwerk uiteindelijk zijn zichtbare visuele en voelbare tactiele kracht. Het is belangrijk het materiaal en kleurgebruik af te stemmen op de omgeving, waarbij ingetogenheid de voorkeur geniet. Contrasterende materialen en kleuren kunnen afhankelijk van een ontwerp en omgeving, indien juist, worden toegepast. Als materialen en kleuren teveel los staan van het architectonische ontwerp en daarin geen ondersteunende functie hebben maar slechts worden gekozen op grond van decoratieve werking, wordt de betekenis ervan toevallig en kan het afbreuk doen aan de zeggingskracht van het bouwwerk.

Materiaal zal het karakter van het gebouw ondersteunen. Het heeft ook te maken met de houding welke het gebouw in zijn context gaat aannemen. In werkelijkheid zal het materiaalgebruik een evenwicht zijn tussen karakter en bouwkundige noodzaak. Maar ook duurzaamheid en integratie is hier belangrijk. De gemeente ziet het als haar taak duurzaamheidstoepassingen in bouwprojecten te stimuleren en mee te zoeken naar oplossingen mochten deze toepassingen niet stroken met redelijke eisen van welstand. De overheid en haar gesprekspartners doen natuurlijk voortdurend ervaring op met het concretiseren van de duurzaamheidsopgave. Daarnaast is de technische vooruitgang groot waardoor het toepassingsbereik steeds meer toeneemt, ook door de bril van de omgevingskwaliteit gezien.

Kleur en licht zullen de ruimtelijkheid, de vorm en de integratie in de context ondersteunen. Kleur is ook nauw verbonden met materialen. Materialen kunnen grotendeels al kleurbepalend zijn.

Een kwalitatief ontwerp kent een materiaal- en kleurgebruik en textuur die in harmonie zijn met het ontwerp en met de omgeving.

Constructie:

De structuur, organisatie, ruimtelijkheid en vorm zullen vertaald worden in een almaar concreter gebouw. Maar vooral: in hoeverre kan constructie ingezet worden om het concept in al haar helderheid en eenvoud consequent tot een bruikbaar gebouw te vertalen. Constructie is ook een vorm van duurzaamheid.

Gevelkarakteristiek:

De verschijningsvorm van de gevelaanzichten van een bouwwerk bepaald de gevelkarakteristiek. Een kwalitatief goed ontwerp heeft een logische en consequente gevelkarakteristiek waarbij oriëntatie, geleiding, compositie, ritme, en plasticiteit belangrijke onderdelen zijn. Zo kunnen zichtbare gevels vanuit de openbare ruimte zwaarder beoordeeld dan die niet zichtbaar zijn.

Detailering/Details:

Bij detailering gaat het om de wijze van uitvoering van bouwonderdelen en hun onderlinge samenhang. Details hebben veelal een beeldbepalende functie en worden beoordeeld op oorspronkelijkheid, gaafheid en stijlzuiverheid. Zijn detaileringen consequent toegepast en passen deze bij de gekozen bouwstijlen? De esthetische kwaliteit valt of staat met de keuze van de detailering. Hoe zien details eruit, welke afmetingen en uit welke materialen zijn ze samengesteld?

Details zijn een architectonisch en bouwkundig vervolg. Deze zullen in al haar bouwkundige en bouwfysische verwachtingen moeten opgelost worden. Maar vooral wordt er op toegezien dat details een vervolg zijn van een architectonische intentie met ambitie.

Techniek:

Techniek staat vooral ten dienste van het comfort of de fysieke behaaglijkheid van de mens: klimaatbeheersing, sanitair, enzovoorts. Ontwerpers moeten weten dat techniek een eigen concept heeft en moet samenvallen met het organisatorische concept.

Technieken, die veelal op daken terecht komen of naast gebouwen, moeten vooraf integraal meegenomen in het Definitief Ontwerp (DO).

Betrokkenheid omgeving en situering:

Dit is een aandachtspunt voor de toekomst. We moeten de ontwerper bewust maken dat de directe omgeving van de architectonische creatie eigenlijk deel uitmaakt van het geformuleerde architectuurconcept. Situering betekent dat de positie van het bouwwerk in relatie staat tot de belendingen, de stedenbouwkundige opzet van de omgeving en de publieke ruimte. Beoordeeld worden de positie en de afstand van de bouwwerken onderling, de plaatsing op de kavel, de bouwrichting en de herhaling of ritmiek in de stedenbouwkundige opzet.

Ontwerpmethodiek:

Er zal gecontroleerd worden of een succesvol en vooral volledig ontwerptraject is doorlopen.

Attitude:

In dit item zal gezien worden hoe het ontwerpproces door de betreffende ontwerper overzien wordt. In hoeverre kan hij of zij het proces beheersen en de regelmaat in de ontwikkeling vasthouden? Hoe zelfzeker is de ontwerper in zijn of haar ideevorming? Is er een gezonde attitude om het vak eervol uit te voeren? Heeft hij of zij een affiniteit met de opgave?

3. KWALITEIT OPENBARE RUIMTE

3.1 Algemeen

De belevingsaspecten van de openbare ruimten vormen een strikt te benaderen materie.

Beleving heeft te maken met het menselijk waarnemen (zien, horen, ruiken, voelen) van de omgeving en de psychische werking ervan. Beleving is het totaal van mentale verschijnselen en bewustzijnsinhouden, dat op één moment door een individu wordt ervaren. Het proces dat leidt tot de beleving van een omgeving gebeurt in verschillende fasen:

- De perceptie of het waarnemen.
- De herkenning, dit is het combineren van wat wordt gezien met de inhoud (de functie) ervan.
- Het opwekken van een gevoel waarbij veel persoonlijke elementen een rol spelen (traditie, opvoeding, karakter, ...).
- Affectie of afkeer die opgeroepen wordt.
- Het bewust worden, het geven van betekenis aan wat is waargenomen.

3.2 Beoordelingscriteria

De volgende criteria kunnen voor de analyse en waardering van ruimtelijke systemen (sferen) gebruikt worden:

Verschijningsvorm:

Dit criterium wordt gekenmerkt door de kracht (intensiteit) van de zintuiglijke informatie, de overzichtelijkheid of duidelijkheid in verschijning.

Relatie zien/gebruiken:

Dit criterium geeft de samenhang weer tussen omgevingsverschijnselen (wat zie ik?) en de omgevingswerken (wat ga ik ermee doen?).

Intervalkwaliteit:

Dit kenmerk wordt bepaald door de aanwezigheid van herhaling- en verrassingselementen.

Oriëntatievermogen en leesbaarheid:

De aanwezigheid van elementen waardoor men weet waar men is, waar men naar toe moet en waar men iets vinden kan, kenmerkt dit vermogen.

Geborgenheid:

Geborgenheid geeft herkenbaarheid, behaaglijkheid, gevoel van veiligheid, ondermeer door al dan niet aanwezigheid van mensen, rust en ruimtelijke aansluiting.

Esthetisch en beeldend vermogen:

Aspecten van dit criterium zijn harmonie, ritme, kleur, vorm, ruimtelijkheid enz.

4. PRESENTATIE EN COMMUNICATIE

4.1 Algemeen

Een planinitiatief zal gepresenteerd en gecommuniceerd dienen te worden. Planinitiatieven die bij de ARK gepresenteerd worden dienen in te gaan op de contextanalyse en de architectonische intentie. Een planinitiatief dient te allen tijde ingediend te worden met volledige, goede tekeningen (met voldoende en leesbare bouwkundige informatie volgens de Mor (Ministeriële regeling omgevingsrecht) en beeldmateriaal van zowel het planinitiatief zelf als van de directe omgeving. Een heldere analyse van de stedenbouwkundige en ontwerpvisie in relatie tot de context en de daarop volgende ontwerpkeuzes wordt gevraagd. Deze checklist dient hierbij als handvat en kan worden geraadpleegd voor het verdiepen en verbreden van de analyse, die zowel schriftelijk als mondeling verwoord kan worden.

Presentatie verbaal:

Verbale communicatie is belangrijk in die zin dat de essentie verteld wordt in een korte tijd en de ballast niet. Kan een initiatiefnemer/ontwerper dat onderscheid maken? Helderheid is noodzakelijk om de kwaliteit van het gepresteerde werk te kunnen begrijpen. Een verhaal moet gestructureerd worden en een hiërarchie tonen in belangrijkheid. Presentaties dienen bij voorkeur door ontwerpers te worden gedaan dan wel dient men op niveau vakinhoudelijk te kunnen communiceren.

Presentatie materieel werk:

Beeldvorming in de communicatie is een belangrijke hulp om de helderheid te tonen. De referenties, de basisvorming, het onderzoek, de conceptvorming en de verdere oplading moet met de goed overwogen beeldende middelen getoond worden. Reduceren in de informatie is belangrijk. Een beeldende communicatie is steeds een overwogen tussen overzicht, beknoptheid en toch volledige informatie verstrekken.